

ТЕМА ЛЕКЦІЇ:

**Конституційний лад і його
закріплення в Конституції
України**

План лекції

“Конституційний лад і його закріплення в Конституції України”

1. Поняття конституційного ладу та його співвідношення з державним ладом. Ознаки і принципи конституційного ладу України.
2. Гуманістичні і демократичні засади конституційного ладу України.
3. Механізм української держави і її основні функції.
4. Конституційне закріплення форми української держави. Україна – унітарна республіка. Основні риси республіканської форми правління. Види республік. Державний режим України.
5. Поняття і сутність суспільного ладу. Основні принципи суспільного ладу. Система суспільного ладу

Конституційний лад

- фактична конституція або цілісна система основних політико-правових, економічних і соціальних відносин, які встановлюються й захищаються конституцією та іншими конституційно-правовими (державноправовими) нормами;
- певний спосіб (форма) організації держави, який (яку) закріплено в її конституції;
- стан відносин (або порядок), що характеризує державу як конституційну.

Конституційна держава

характеризується:

- обмеженістю (підпорядкованістю) державної влади правом і народним суверенітетом;
- забезпеченням такої обмеженості відповідними гарантіями

Державний лад

система основних політико-правових, економічних, соціальних відносин, які закріплюються державно-правовими (конституційноправовими) нормами.

Державний лад може бути конституційним та неконституційним

Громадянське суспільство

система самостійних і незалежних від держави суспільних інститутів і відносин, що забезпечують умови для реалізації приватних інтересів і потреб індивідів і колективів, для життєдіяльності соціальної і духовної сфер, їх відтворення і передачі від покоління до покоління.

Громадянське суспільство забезпечує необхідний і раціональний спосіб соціального існування людей, заснований на розумі, свободі, праві та демократії.

Громадянське суспільство

певний суспільний устрій, за якого
людині гарантується вільний вибір
форм її економічного та
політичного буття, забезпечуються
загальні права людини та
ідеологічний плюралізм

Засади конституційного ладу

система вихідних принципів організації державної влади в конституційній державі, взаємовідносин конституційної держави з людиною та інститутами громадянського суспільства. Ці принципи визначають і закріплюють основи правового статусу суб'єктів конституційно-правових відносин.

До засад конституційного ладу Конституція України відносить:

- народовладдя (народний суверенітет);
- державний суверенітет і незалежність України;
- республіканську форму правління, яка відповідає вимогам демократії та поділу влад;
- унітарний устрій України;
- визнання людини як найвищої соціальної цінності, утвердження і забезпечення її прав і свобод;
- соціальний захист людини;
- статус української мови як державної;
- поділ влади;
- гарантованість місцевого самоврядування;
- політичну, економічну та ідеологічну багатоманітність;
- вищу юридичну силу Конституції України і пряму дію її норм;
- рівність усіх суб'єктів права власності перед законом.

Засади конституційного ладу України

загальний конституційно-правовий інститут, що закріплює основні принципи організації Української держави, які характеризують її як конституційну державу, а також визначає засади і найважливіші принципи взаємовідносин держави з людиною та інститутами громадянського суспільства. Норми цього інституту містяться в розділі І Конституції України «Загальні засади».

Специфічні риси

- особливий предмет регулювання;
- загальний характер;
- найвища юридична сила;
- підвищена стабільність.

Норми інституту «Засади конституційного ладу України»

- – норми, що визначають гуманістичні засади конституційного ладу України;
- – норми, що визначають республіканську форму правління та унітарний державний устрій України;
- – норми, в яких дається характеристика основних якісних рис України як конституційної держави;
- – норми, що закріплюють економічні, політичні, соціальні та духовнокультурні засади конституційного ладу України;
- – етичні норми поведінки людей;
- – інші сфери приватних інтересів і потреб людей.

Гуманістичні засади конституційного ладу України

основоположні принципи, які визначають і закріплюють провідну роль громадянина в державному будівництві та місцевому самоврядуванні.

До них відносять: гуманізм та суверенітет Українського народу

СУВЕРЕНИТЕТ

- Державний - властивість держави самотійно і незалежно від влади інших держав здійснювати свої функції всередині держави і у відносинах з іншими державами
- Національний - повновладдя нації, її політичну свободу, наявність у неї реальної можливості самотійно визначати спосіб свого національного життя, зокрема здатність самовизначатися і утворювати незалежну державу
- Народний - володіння народом, який є єдиним джерелом влади, політичними та соціально-економічними засобами для реальної участі у здійсненні публічної, політичної влади (державної влади та місцевого самоврядування), в управлінні державними та суспільними справами

Термін «власність»

ЮРИДИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

- для позначення права особи на певну річ, тобто правочинність володіти, користуватись і розпоряджатися цією річчю

ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

для позначення сукупності економічних відносин, пов'язаних із певним майновим комплексом і відповідним суб'єктом економічної діяльності

Форма правління – це певний спосіб організації верховної влади в державі, який характеризується структурою, порядком формування, компетенцією вищих органів державної влади, встановленим порядком взаємовідносин між ними, ступенем участі населення в їх формуванні.

Монархія

• форма правління, за якої найвища державна влада повністю або частково зосереджена в руках монарха – одноосібного глави держави, який здійснює владу за власним правом, а не на підставі делегування. Найчастіше, влада монарха є довічною і передається в спадщину

Республіка

форма правління, за якої всі вищі органи державної влади чи обираються громадянами на певний строк, чи формуються представницькими установами

Загальні ознаки республіканської форми правління:

- – виборність глави держави та інших верховних органів державної влади на певний строк;
- – здійснення державної влади не за власним правом, а за дорученням народу;
- – юридична відповідальність глави держави у випадках, передбачених законом;
- – обов'язковість рішень верховної державної влади для всіх інших органів державної влади;
- – переважний захист інтересів громадян держави, взаємна відповідальність людини і держави.

Державний устрій

політико-територіальна організація держави, яка характеризується статусом її територіальних одиниць, формою їхніх правових відносин між собою та з державою в цілому.

Форми державного устрою:

- унітарна,
- федеративна,
- обласна (регіональна) держава.